

Raseigenschappen zijn niet altijd vanzelfsprekend

De Ouessant is klein, de Zwartbles heeft een witte bles, de Blauwe Texelaar is blauw. Logisch toch? Was het maar waar. Bij sommige rassen valt het helemaal niet mee om de juist zo kenmerkende eigenschappen te fokken. We vroegen doorgewinterde fokkers van een aantal rassen met expliciete eigenschappen naar hun ervaringen.

TEKST: JACQUES ENGELEN, FOTO'S: BART NIJS, JAN SIBON, MARTEN SANDBURG, HANS PRINSEN, KOOS GROENEWOLD, TON KASTERMANS

DE KLEINE OUessant

'Oppassen met vitaliteit'

De Ouessant is 's werelds kleinste schapenras. Maar het is geen dwerg en het kleine formaat is dan ook geen erfelijke afwijking. "Het is een normaal gebouwd schaap", zegt fokker Henk Slaghuis in Ressen (Gld.). "Al kost het wel wat selectie om het ras klein te houden."

Volgens Slaghuis moet bij de selectie de vitaliteit in de gaten worden gehouden. "Als je alleen maar op maat selecteert, krijg je schapen die niet meer willen groeien.

Daarom meten we de dieren op besprekdagen niet alleen, maar wegen we ze ook. De Ouessant is een hobbyras. De fokkerij moet leuk blijven en dan heb je vitaliteit nodig."

Copyright foto

Henk Slaghuis

Copyright foto

Baukje Porte

HET MELKRIJKE MELKSCHAAP

'Fokken en voeren'

Fokken op melkproductie geeft zonder meer een goed resultaat. Dat is de ervaring van Baukje Porte in Stiens (Fr.). Het Melkschaap moet echter wel een duurzaam dier blijven.

"Liever honderd ooien die gemiddeld zeshonderd liter melk geven, dan twintig die duizend liter geven."

Duizend liter, het is nogal wat. Baukje Porte: "Er zijn ooien die zoveel geven en als je uit zulke ooien rammen voor de fok aanhoudt, ga je vooruit." Bij dit verhaal is een belangrijke 'maar'. Melkschapen moeten bijzonder goed gevoerd worden. De laatste jaren komt daarover steeds meer informatie, mede door de groei van de professionele melkerij.

Porte: "De grote melkers werken met mengwagens, ze mengen en mixen zelf de mineralen."

Copyright foto

Silvia Bouwman

DE RUIENDE WILTSHIRE HORN

'Je moet eraan blijven werken'

Schape die je niet hoeft te scheren, maar die elk jaar hun vacht ruien. Wiltshire Horns doen dat. "99,9 procent van de dieren", zegt fokster Silvia Bouwman uit Vorden (Gld). "Als het niet gebeurt, is het een afwijking."

Niet elke Wiltshire Horn ruit even goed door. Bij sommige dieren blijft een restje wol achter, terwijl een gladde huid als een net gepeld ei gewenst is. En dit is zeer erfelijk, er is dus goed op te fokken. "Maar je fokt toch niet op één enkele eigenschap?", stelt Bouwman. "Je moet ook op vlees en op beenwerk letten. Er zijn veel eigenschappen. Je moet eraan blijven werken."

Ruïen is niet alleen een kwestie van fokkerij, de conditie van de schape speelt eveneens een rol. Zogende oïen ruïen pas echt goed door na het spenen.

Copyright foto

Menno Koller

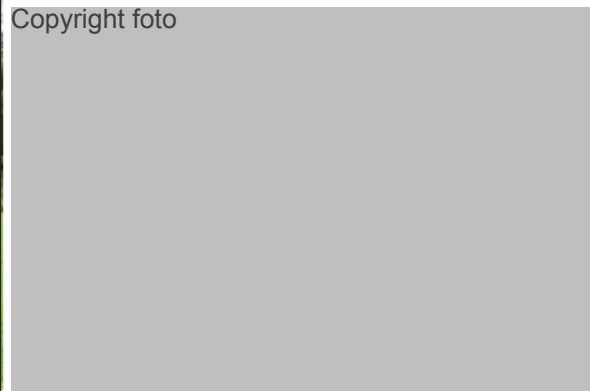
HET BLAUWE VAN DE BLAUWE TEXELAAR

'Kleur gaat achteruit'

Kruis twee Blauwe Texelaars en je krijgt mooi blauwe nakomelingen. Helaas gaat die vlieger niet altijd op. Pas als zo'n vier generaties lang alle dieren een mooi blauw en een foutloos gezichtsmasker hebben, mag je er zo goed als zeker van zijn dat de vererving een eitje is.

Hoofdinspecteur Engelbert Vissers uit Meerlo (L.) maakt zich wel zorgen om de kleur van zijn favoriete ras. "Die gaat achteruit. De schape worden te donker." Hij denkt dat het de invloed van de witte Texelaar is. "Als je fokt met een blauwe uit een witte, dan wordt de mooie blauwe kleur minder. Het gezichtsmasker is dan ook vaak vlekkelig. Dat hoort niet." Veel fokkers hebben graag blauwe uit wit geboren dieren, want het is bloedverversing en sommigen vinden dat het exterieur mooier is. Maar Vissers vindt het jammer dat het mooie blauwe de laatste jaren is teruggelopen.

Copyright foto

Engelbert Vissers

HET GRAZENDE DRENTSE HEIDESCHAAP

'Ze moeten zich 's winters redden'

Het Drentse Heideschaap bestaat feitelijk maar voor één doel: grazen. Dat hobbyisten het ras in weitjes houden, is op zich prima. Maar het ras moet vooral goed vreten, veel lopen en zich 's winters op arme vegetatie zien te redden. De meeste schape van dit ras kunnen dat, zo zegt herder Menno Koller van de kudde op het Dwingelerveld in Ruinen (Dr.). "Ik doe enters daarom het eerste jaar in een aparte groep. Na de winter haal ik de schrale dieren eruit en die gaan weg. Twee tot drie procent, denk ik."

"Ik selecteer ook op goed beenwerk", zegt de beroepsherder. "Ze moeten op onregelmatig terrein lopen en zelfs over sloten kunnen springen. Elk jaar zijn er een paar met wat te lange koten, die zwikken erdoor. Zulke dieren ruim ik op." >>

Raseigenschappen zijn niet altijd vanzelfsprekend

DE WITTE BLES VAN DE ZWARTBLES

'Als de helft goed is, mag je blij zijn'

Lang niet elke Zwartbles heeft een goede aftekening: witte rechte bles op de kop, vier witte voetjes en een witte staartpunt. "Als de helft van je dieren goed getekend is, zit je al aardig goed", zegt Dick Bonnhof uit Oene (Gld.). Hij zit in de hoofdjury van het stamboek.

Bonnhof ziet de kwaliteit wel steeds beter worden. "Je kunt erop fokken, maar de erfelijkheidsfactor is niet zo hoog als we dachten." De vooruitgang gaat daarom niet snel. De Zwartblesfokkerij is niet zo oud en daardoor is de populatie nog niet zo uniform. Bonnhof: "In de jaren tachtig begonnen we met het stamboek en toen waren de dieren eerder te wit dan te zwart. Nu hebben we moeite om vier witte voetjes te krijgen."

Curieus is het onderzoek dat ooit op verzoek van het stamboek is gedaan, naar de vererving van de witte bles. Bonnhof: "Er schijnt een weersinvloed te zijn. Als het koud en nat is op het moment dat in het embryo de kleur zich vormt, dan gaat zwart over wit heen. Wij moesten er in het begin ook om lachen, maar blijktbaar is het zo."

Zwartblessen met minimaal twee witte achtervoeten, een mooie bles en een witte staartpunt komen in het stamboek. De rest gaat in het register waaruit later wel weer volbloeddieren uit kunnen worden gefokt als ze voldoen aan de eisen.

Copyright foto

Dick Bonnhof

Copyright foto

Klaas Poppens

HET GEBRUIKSSCHAAP SWIFTER

'Moedereigenschappen staan voorop'

Een Swifter moet zelf met gemak vier lammeren grootbrengen. Daarmee is veel gezegd over dit Nederlandse ras. Grootbrengen, gemakkelijk, vier lammeren. Het gaat bij dit ras dus om sublieme moedereigenschappen. "Dat is meer dan alleen maar vruchtbaarheid", zegt stamboekvoorzitter Klaas Poppens uit Vinkenbuurt (Ov.).

Hij zet de algemene moedereigenschappen op de eerste plaats. En die zijn bij elke Swifter gewoon goed. Het enige waarop fokkers moeten letten is de uierkwaliteit. Poppens: "Elke ooi levert in feite een topprestatie. Dat kan alleen met een goede uier. De meeste zijn goed, maar sommige iets minder goed."

En de bespiering dan? Vruchtbaarheid en bespiering gaan toch niet goed samen? Het stamboek laat het door wetenschappers onderzoeken. Veel Swifters zijn al op spierdikte gescand. En wat blijkt? Beide factoren lijken wel degelijk samen te kunnen gaan.

Binnen het stamboek bestaan wel verschillende fokrichtingen. Er zijn fokkers die VB-indexen van boven de 200 willen, maar ook die 150 voldoende vinden. Dat hoort bij de Swifter. Er is geen rasstandaard, er zijn geen keuringen. Het is een gebruiksschaap.

DE OREN VAN DE CLUN FOREST

'Liefst vijf voor één'

De standaard schrijft vijf voor één voor, sommige Cluns hebben tien voor twee en kwart voor drie komt eigenlijk nooit voor. Dit zijn geen tijden, het gaat hier om de stand van de oren van de Clun Forest. Die is bij dit ras zó ontzettend kenmerkend dat je zou denken: elk Clun heeft die oren gewoon rechtop staan. "Op keuringen wel, ja", vertelt fokker Gerard Scholtes uit Bodegraven (Z.-H.). "Ik denk dat ongeveer de helft ze op vijf voor één heeft. Sommige fokkers vinden bijna rechtop nog mooier, dus meer dan de rasstandaard."

Je kunt goed erop fokken, zegt Scholtes. Dat ziet hij bij fokkers die vinden dat de oren gemiddeld wat te wijd worden. "Ze nemen dan een ram met rechte oren en je hebt meteen effect. Niet bij alle lammeren natuurlijk, want dat is nooit zo."

In zijn eigen koppel kan Scholtes ooien aanwijzen die altijd lammeren met goede oorstanden geven en ook die minder goed vererven. "Maar ja", zegt Scholtes, "de stand van de oren is slechts één aspect. Er zijn bij de Clun Forest natuurlijk meer eigenschappen waarop je wilt selecteren."

Copyright foto

Gerard Scholtes

DE HOORNS VAN DE JACOB

'Meerhoornig is niet makkelijk'

Copyright foto

Theo van Kilsdonk

Het Jacobschaap, zowel ooi als ram, kan drie tot wel zeven hoorns hebben. Maar het valt helemaal niet mee om die meerhoornigheid te fokken. Dat stelt Theo van Kilsdonk uit Heesch (N.-Br.), zeer ervaren fokker van dit markante ras. Van Kilsdonk noemt maar liefst zeven problemen waartegen je aanloopt als je meerhoornige dieren wilt fokken. "Je weet nooit hoeveel hoorns ze krijgen; het kunnen er zeven zijn, maar ook twee. De hoorns kunnen gedeeltelijk of helemaal aan elkaar vastgroeien. De hoornstanden kunnen helemaal verkeerd zijn: de zijhoorns kunnen de schedel ingroeien en bij rammen kunnen de bovenhoorns zo ver doorgroeien dat de ram met zijn bek niet meer bij het gras kan komen. Tussen de hoorns kan vel ontbreken, waardoor kleine bloedingen ontstaan, waar vliegen eitjes leggen. En ten slotte is aan het gen van meerhoornigheid ook een gen voor gespleten ooglid gekoppeld."

Dat valt dus niet mee. In het zuiden van Engeland waren ze zo fel op dat wegfokken van het gespleten ooglid, dat er alleen nog maar Jacobs lopen met twee hoorns. De fok daarvan is veel makkelijker en levert vrijwel geen problemen op. In de rest van Groot-Brittannië zijn nog wel meerhoornige Jacobschappen. En in ons land zijn ze gelukkig ook, hoeveel makkelijker het ook is om Jacobs met twee hoorns te fokken. <<